

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-11-09
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 348-15

KLAGANDE

Ljungs samfällighetsförening
Box 41
139 21 Värmdö

MOTPARTER

1. Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg
2. Tekniska nämnden i Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2014-12-15 i ärende nr 5051-29131-2012, se bilaga 1

SAKEN

Anmälan om verksamhet

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar Ljungs samfällighetsförenings yrkande i den del det avser installation av permanenta reservkraftsaggregat på andra pumpstationer än Ålstäkets pumpstation på fastigheten Ålstäket 7:1.

2. Mark- och miljödomstolen ändrar Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut och Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommuns beslut 2012-06-19 på så sätt att beslutet förenas med ytterligare ett villkor enligt följande.

Ett reservkraftsaggregat ska installeras vid pumpstationen som vid frånfall av ordinarie strömförsörjning ska förse pumpstationen med elström.

Dok.Id 428982

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

Med anledning av en anmälan av Samhällsbyggnadskontoret i Värmdö kommun om ändring av verksamhet avseende Ålstäkets pumpstation beslutade Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun den 19 juni 2012 att meddela följande beslut gällande pumpstationen på Ålstäket 7:1:

1. Pumpstationen Ålstäket ska bedrivas i överensstämmelse med vad som framkommer i gällande tillstånd för verksamheten samt vad verksamhetsutövaren i huvudsak angivit i anmälan med tillägg av punkterna 2 och 3.
2. Vid utsläpp av orenat avloppsvatten i Mörttäsviken ska åtgärder enligt i anmälan inkommet egenkontrollprogram vidtas med följande tillägg:
 - a. Nivån på städningen ska dokumenteras tydligare där det framgår att alla synliga och åtkomliga fasta partiklar och föremål som kan härledas till en bräddning ska saneras/plockas upp längs med stränder ut förbi Mörttäsviken (ca 650 meter ut från land). Städningen ska pågå tills allt fast material härstammat från bräddningen har krattats upp.
 - b. Om det har bräddat vintertid ska, utöver den städning som kan vidtas omgående efter bräddtillfället, en vårstädning längs med stränderna enligt punkt a ske efter snösmältning.
 - c. Efter bräddtillfället ska det genom vattenprovtagning och analys av enterokocker och e-coli visas på att viken har återgått till badvattenkvalité.
 - d. Det ska framgå i en tydlig checklista i egenkontrollen vilka åtgärder som vidtas när bemanningen kommer till platsen efter ett bräddtillfälle samt en bedömning av hur lång tid det bör ta för bemanningen att inställa sig på plats.
 - e. Beskrivning av hur bräddflödesberäkningen sker vid strömbortfall.
 - f. Informera omgående efter bräddning (oavsett mängd bräddat vatten och tid på året) vid pumpstationshuset om att viken misstänks vara påverkad av otjänliga halter av bakterier och att bad inte rekommenderas. Information om utsläppet ska även finnas tillgängligt på hemsidan.
 - g. En rutin för inkomna synpunkter och klagomål.

Uppdateringar i egenkontrollprogrammet enligt ovan ska ha genomförts senast 3 månader efter lagakraftvunnet beslut.

3. En uppdaterad plan för ledningsnätet (jämför villkor i tillståndet för Hemmesta Reningsverk) ska redovisas senast 6 månader efter att detta beslut vunnit laga kraft. En sådan plan ska som minst innehålla en uppföljning av orsakerna till bräddningar vid Ålstäkets pumpstation samt en beskrivning av vilka åtgärder som ytterligare planeras att vidtas framöver. Åtgärderna ska också innefatta sådana åtgärder som bedöms som maxalternativ där ekonomin avvägs mot miljönyttan.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut överklagades av Ljungs samfällighetsförening till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen), som den 15 december 2014 beslutade att avslå överklagandet. Ljungs samfällighetsförening har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Ljungs samfällighetsförening har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra länsstyrelsens beslut på så vis att som villkor för driften av Ålstäkets pumpstation åläggs Värmdö kommun en skyldighet att göra en investering i fast reservkraft (i form av ett permanent reservkraftsaggregat) vid Ålstäkets pumpstation och ett erforderligt antal efterföljande pumpstationer.

Till stöd för sin talan har föreningen anfört sammanfattningsvis följande. De risker och olägenheter som uppkommer i närmiljön vid Ålstäkets pumpstation vid en bräddning är så stora att de motiverar en ökad driftssäkerhet genom fast reservel. Pumpstationen saknar helt ett bräddningsmagasin varför bräddningar inträffar direkt om pumparna stannar, exempelvis på grund av ett strömavbrott. Vid en bräddning kan mycket stora problem och olägenheter uppstå i närmiljön till bräddningsrörets mynning, särskilt när belastningen ökat genom tillkoppling av ett stort antal ytterligare användare. Det finns planer på kraftigt utökad bebyggelse i närmiljön, vilket rimligen inom en nära framtid kommer att öka det lokala utflödet av spillvatten. Genom ett reservkraftsaggregat blir det fullt möjligt att till en rimlig

kostnad (1 100 000 kr) eliminera den viktigaste anledningen till att bräddningar uppkommer.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun har yrkat att mark- och miljödomstolen återförvisar målet till bygg-, miljö-och hälsoskyddsnämnden för att där pröva om ett föreläggande om att installera reservkraftsaggregat vid de aktuella pumpstationerna är en miljömässigt motiverad försiktighetsåtgärd enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden har anfört följande. Vid tidpunkten för nämndens beslut var inte kostnaden för åtgärden känd, varför det förelades verksamhetsutövaren att utarbeta en uppdaterad plan för ledningsnätet där planerade åtgärder skulle beskrivas. Rapporten Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar, 2012-12-04, inkom till följd av nämndens föreläggande. Det är nu nämndens uppfattning att reservkraftsaggregat är en miljömässigt motiverad lösning med tanke på miljönyttan vägt mot kostnaden för att installera denna säkerhetsanordning.

Tekniska nämnden i Värmdö kommun har bestritt ändring och yrkat att mark- och miljödomstolen avvisar Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämndens yrkande om att målet ska återförvisas dit för en ny prövning. Till stöd för sin talan har Tekniska nämnden anfört i huvudsak följande.

Kostnaden för skyddsåtgärden med ett reservkraftverk vid Ålstäkets pumpstation och pumpstationer nedströms kan inte motiveras av den nytta åtgärden innebär. Att investera i permanenta reservkraftaggregat löser endast en del av problemet och till mycket hög kostnad. Ett problem som dessutom förväntas att minska i takt med att elförsörjning infrastruktur byggs ut.

Rapporten Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar, 2012-12-04, visar att det är relativt få personer anslutna med självfall direkt till Ålstäkets pumpstation. Detta innebär att vid ett större strömavbrott kommer begränsade mängder vatten komma till Ålstäket och bräddning kommer att ske vid andra pumpstationer uppströms Ålstäket.

Tekniska nämnden bedömer inte att det är strömavbrott som är den största risken för bräddning utan överbelastning, vilket bäst åtgärdas med att få bort ovidkommande vatten från nätet. Utgångspunkten ska vara ett utökat förebyggande arbete för att förhindra bräddningar. Investeringar för förbättrade åtgärder i ledningsnätet bör främst inriktas på att metodiskt undersöka och åtgärda inläckage samt att koppla bort tak- och dränvatten som olovligt kopplats på den kommunala VA-anläggningen.

År 2012 har Ålstäkets pumpstation byggts om och förberetts för ett större flöde. Stationen har numera tre parallella pumpar som var för sig klarar av hela flödet. Vid ökat flöde är pumparna dimensionerade så att hela flödet klaras med två pumpar och en pump alltid finns som reserv. Pumpstationen är uppkopplad i driftövervakningssystemet VA-operatör, som registrerar nivå och larmar om bräddning trots allt sker. I kommunen finns driftpersonal i beredskap dygnet runt, året om. Numera finns möjlighet att koppla in ett mobilt reservkraftaggregat för att försörja stationen vid lokalt strömavbrott. Dock krävs det att strömavbrottet är aviserat då det är en viss inställelsetid.

Under 2013 har Ålstäkets pumpstation bräddat 45 minuter vid ett tillfälle. Stationen stängdes då av för att inte föra avloppsvatten vidare utan att möjliggöra lagning av ledning. Under 2014 och till maj 2015 har Ålstäkets pumpstation inte bräddat.

Ljungs samfällighetsförening har yttrat sig över motparternas yttranden och anført i huvudsak följande. Ärendet bör inte återförvisas till nämnden eftersom det kan leda till en ny utdragen process. Kostnaderna för samhället kan komma att överstiga kostnaderna för den investering som föreslås, vilket vore dysfunktionellt. Strömavbrott utgör den främsta anledningen till oplanerade bräddningar i Mörtnäsviken. Om samtliga pumpstationer drabbas av ett strömbortfall samtidigt avstannar naturligtvis flödet. Annorlunda blir det om Ålstäket drabbas av ett mer lokalt strömavbrott medan systemet i övrigt är i drift. Bräddningsvolymerna kan då under ogynnsamma omständigheter på sikt bli mycket stora. Bräddningar

dokumenteras inte i driftövervakningssystemet och ingår inte i statistiken, vilket gör att systemets tillförlitlighet på allvar kan ifrågasättas.

Tekniska nämnden Värmdö kommun har beretts möjlighet att yttra sig över samfällighetsföreningens senaste yttrande, men har inte avhört.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun har beretts möjlighet att yttra sig över samfällighetsföreningens yttrande samt över Tekniska nämndens yttrande. Nämnden har anfört att de inte har något ytterligare att tillföra i ärendet.

DOMSKÄL

Inledningsvis konstateras att Ljungs samfällighetsförening är berörd på sådant sätt att talerätt föreligger.

Härefter konstateras att Ljungs samfällighetsförening har yrkat att domstolen ska besluta att ett reservkraftsaggregat ska installeras inte bara vid Ålstäkets pumpstation utan även vid ett antal efterföljande pumpstationer. Mark- och miljödomstolen finner att domstolen i nu aktuellt mål endast kan pröva det överklagade beslutet, vilket omfattar Ålstäkets pumpstation på fastigheten Ålstäket 1:7. Yrkandet avseende installation av reservkraftsaggregat vid andra pumpstationer kan domstolen inte pröva. Yrkandet i denna del ska således avvisas.

Mark- och miljödomstolen har således i sak att pröva om nämndens beslut avseende pumpstationen på fastigheten Ålstäket 7:1 får anses tillräckligt för att uppfylla kraven i 2 kap. 3 § miljöbalken eller om beslutet med hänsyn till risken för bräddningar bör förenas med ett villkor om att ett permanent reservkraftsaggregat ska installeras vid pumpstationen. Vid denna bedömning ska det göras en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken, då en avvägning av nyttan av aktuell skyddsåtgärd ska ställas mot kostnaden för densamma.

Av utredningen i målet (se rapporterna Ombyggnad av Ålstäkets pumpstation – bedömda effekter på miljön 2011-12-28, Förslag till egenkontrollprogram för

Ålstäkets pumpstation 2012-01-16, Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar 2012-12-04 samt Hantering av bräddningar vid Stockholm Vatten och synpunkter på bräddningar från Ålstäkets pumpstation 2011-12-19) framgår sammanfattningsvis följande.

Aktuell pumpstation har år 2010-2012 en anslutning på 2 600-2 700 personer, vilket motsvarar 450-500 m³ spillvatten per dygn samt att utöver detta tillkommer en viss okänd mängd ovidkommande vatten i ledningsnätet. Nätet kommer succesivt att byggas ut och Ålstäkets pumpstation beräknas år 2030 ha cirka 30 000 pe anslutna. År 2012 är det ca 200 villafastigheter med självfall som är anslutna till pumpstationen, vilket enligt Tekniska nämnden innebär att en relativt begränsad mängd vatten kommer att bräddas vid ett stort strömavbrott som påverkar alla pumpar i systemet. Kostnad för reservkraftverk vid Ålstäket uppgår till ca 500 000 kr och kostnaden för reservkraftverk i hela systemet uppgår till 1,1 mnkr. Inställelsetiden vid larm uppgår som mest till någon timme. Bräddningar sker i den inre delen av Torsbyfjärden. Vattenomsättningen torde vara relativt snabb i större delen av Torsbyfjärden.

Domstolen gör mot bakgrund av redovisade uppgifter följande bedömning.

I målet har anförts att det inte går att förutspå hur stora delar av kommunen som blir strömlös vid ett strömavbrott och att relativt få personer är anslutna med självfall direkt till Ålstäkets pumpstation samt att detta innebär att begränsade mängder vatten komma till nu aktuell pumpstation.

Antalet angivna villafastigheter med självfall till pumpstationen är enligt utredningen i dag cirka 200 vilket med en schablon av 2,7 boende per hushåll (se allmänt tillgängliga statistiska uppgifter från Statistiska centralbyrån) innebär cirka 540 pe anslutna med en resulterande beräknad spillvattenvolym av cirka 80-100 m³/dygn. Till denna volym tillkommer också erfarenhetsmässigt en volym orenat avloppsvatten i inkommande ledning till pumpstationen vilken beror på ledningsdimension, fyllnadsgrad och längd av självfallsledningen. Beroende på

funktion och kondition för avloppspumparna tillkommer även en viss volym via utgående tryckledning. Bidrag från inkommande och utgående ledningar är momentant vid ett strömbortfall. I det fall strömbortfall endast är lokalt pågår vidare inflöde till pumpstationen tills pumpning i uppströms belägen pumpstation slås av.

Sammanfattningsvis konstaterar domstolen att det redan i dag är relativt stora volymer orenat avloppsvatten som vid ett strömbrott kan brädda till recipienten. Detta oavsett om bräddningen endast sker en timme eller om bräddningen fortgår en längre tid. Vidare ska en succesiv utbyggnad ske och pumpstationen kommer i framtiden att hantera väsentligt mycket större volymer än i dag. Dessa volymer talar i sig starkt för att en skyddsåtgärd i form av ett reservkraftverk ska föreskrivas.

Nyttan med ett reservkraftsaggregat bör ses mot de kostnader som detta innebär för verksamhetsutövaren. Av utredningen framgår att kostnaden för ett permanent reservkraftsaggregat i Ålstäket, inklusive tillhörande bränsletank och avledning av avgaser, totalt skulle uppgå till 500 000 kr.

Enligt domstolens uppfattning är, även med beaktande av vad som anförts om uppskattning av vattnets omsättningshastighet i Torsbyfjärden etc., de villkor som föreskrivs i föreläggandet inte tillräckliga. Ett reservkraftverk bedöms vara till sådan nytta för miljön, att det får anses rimligt med en investering i ett sådant. Kostnaden för inrättande av ett permanent reservkraftsaggregat är i sammanhanget inte så stor att den inte bör kunna tolereras.

Nämndens beslut bör således kompletteras med ett villkor om inrättande av ett permanent reservkraftsaggregat. Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte finns skäl att ytterligare utreda frågan hos nämnden. I nämndens beslut ska därmed göras ett sådant tillägg som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 30 november 2015. Prövningstillstånd krävs.

Johan Svensson

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Johan Svensson, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand. Föredragande har varit beredningsjuristen Lisa Grill.

Enheten för överklaganden
Anna Ahrling
010-223 12 07

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

INKOM: 2015-01-21
MÅLNR: M 348-15
AKTBIL: 3

Klagande
Ljungs samfällighetsförening
Box 41
139 21 Värmdö

Motpart
Värmdö kommun
Samhällsbyggnadskontoret
134 81 Gustavsberg

Överklagande av miljö- och hälsoskyddsnämnds beslut angående anmälan om ändrad verksamhet, pumpstation, på fastigheten Ålstäket 7:1 i Värmdö kommun

Beslut

Länsstyrelsen avslår överklagandet.

Bakgrund

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun beslutade den 19 juni 2012, Dnr 2010.1987, att meddela följande beslut gällande pumpstationen på fastigheten Ålstäket 7:1:

1. Pumpstationen Ålstäket ska bedrivas i överensstämmelse med vad som framkommer i gällande tillstånd för verksamheten samt vad verksamhetsutövaren i huvudsak angivit i anmälan med tillägg av punkterna 2 och 3.
2. Vid utsläpp av orenat avloppsvatten i Mörtnäsviken ska åtgärder enligt i anmälan inkommet egenkontrollprogram vidtas med följande tillägg:
 - a. Nivån på städningen ska dokumenteras tydligare där det framgår att alla synliga och åtkomliga fasta partiklar och föremål som kan härledas till en bräddning ska saneras/plockas upp längs med stränder ut förbi Mörtnäsviken (ca 650 meter ut från land). Städningen ska pågå tills allt fast material härstammat från bräddningen har krattats upp.
 - b. Om det har bräddat vintertid ska, utöver den städning som kan vidtas omgående efter bräddtillfället, en vårstädning längs med stränderna enligt punkt a ske efter snösmältning.
 - c. Efter bräddtillfället ska det genom vattenprovtagning och analys av enterokocker och e-coli visas på att viken har återgått till badvattenkvalité.
 - d. Det ska framgå i en tydlig checklista i egenkontrollen vilka åtgärder som vidtas när bemanningen kommer till platsen efter ett bräddtillfälle samt en bedömning av hur lång tid det bör ta för bemanningen att inställa sig på plats.
 - e. Beskrivning av hur bräddflödesberäkningen sker vid strömbortfall.

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

- f. Informera omgående efter bräddning (oavsett mängd bräddat vatten och tid på året) vid pumpstationshuset om att viken misstänks vara påverkad av otjänliga halter av bakterier och att bad inte rekommenderas. Information om utsläppet ska även finnas tillgängligt på hemsidan.
- g. En rutin för inkomna synpunkter och klagomål.

Uppdateringar i egenkontrollprogrammet enligt ovan ska ha genomförts senast 3 månader efter lagakraftvunnet beslut.

3. En uppdaterad plan för ledningsnätet (jämför villkor i tillståndet för Hemmesta Reningsverk) ska redovisas senast 6 månader efter att detta beslut vunnit laga kraft. En sådan plan ska som minst innehålla en uppföljning av orsakerna till bräddningar vid Ålstäkets pumpstation samt en beskrivning av vilka åtgärder som ytterligare planeras att vidtas framöver. Åtgärderna ska också innefatta sådana åtgärder som bedöms som maxalternativ där ekonomin avvägs mot miljönyttan.

Beslutet gäller omedelbart även om det överklagas.

I beslutet anförs bl.a. följande. Bakgrunden till ombyggnaden av Ålstäkets pumpstation är att Hemmesta reningsverk ska läggas ner för omkoppling till Käppala. Ålstäkets pumpstation har sedan tidigare en bräddledning som mynnar i strandkanten inne i Mörtnäsviken. Bräddning har skett vid elva tillfällen de senaste två åren (2010 och 2011) och totalt har 1200 m³ bräddat. Bräddning sker främst på grund av mycket dagvatten i ledningsnätet samt strömavbrott. Bräddning sker då vattnet inte har någon annanstans att ta vägen än ut i en recipient eller tillbaka in i bostäderna. Det finns ingen buffertkapacitet på ledningsnätet eftersom flödena är för stora. Pumpstationen ska byggas om invändigt så att det ska finnas tre pumpar. Det hela dimensionerade flödet beräknas kunna klaras och planen är att en pump alltid ska finnas i reserv.

Ljungs samfällighetsförening, ägare till fastigheten Ljung 1:1, har överklagat nämndens beslut och yrkar att pumpstationen omedelbart förses med ett permanent reservkraftaggregat; att driften på samma sätt säkras även vid efterföljande pumpstationer nedströms mot Käppala, alternativt att en "buffertbassäng" anläggs, som temporärt kan ta emot bräddningsvolymerna; att en plan upprättas för successiva ytterligare investeringar i driftsäkerheten i pumpstationen/nätet; att en plan upprättas för hur allmänheten på ett snabbt, enkelt och säkert sätt ska underrättas vid en inträffad bräddning. Exempel på sådana åtgärder är teknik för automatisk avskiljning av fasta partiklar vid en bräddning och en förlängning av bräddningsledningen till en plats som har en garanterat bra vattenomsättning vid en eventuell bräddning. Till stöd för sin talan anför föreningen i huvudsak följande. Föreningen har påpekat att förändringarna genomförs utan giltiga tillstånd och utan rimlig kontakt med dem och andra intressenter i närområdet. Som grannar till pumpstationen hade de inbjudits att inkomma med synpunkter, vilket de också gjort. Sammanfattningsvis är det deras uppfattning att kommunen starkt underskattar de risker och olägenheter som uppstår i närområdet vid bräddningar från pumpstationen och att ambitionsnivån

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

vad gäller de tekniska lösningarna inte står i proportion till detta. De har påpekat ett antal tekniska möjligheter att minimera riskerna. Högsta prioritet är att säkra pumpfunktionen vid elavbrott. Det kan inte anses godtagbart att en skärgårdskommun med en uttalat hög ambitionsnivå vad gäller miljön planerar att vid driftsstörningar släppa ut stora mängder orenat avloppsvatten direkt i en recipient. Detta dessutom utan att ha tillräckligt utrett förutsättningarna för att säkra systemet mot all dagliga företeelser som strömvabrott och kraftiga regn. Det hänvisas också i protokollet till den "frivilliga" ansökan kommunen arbetar med för hela ledningsnätet som ett sätt att på sikt åstadkomma en bra helhetslösning. Däremot saknas helt krav på specifika tekniska förbättringar av pumpstationen som villkor för de kraftigt utökade volymer som planeras. De uppgraderingar som redan skett av pumparna i syfte att klara större flöden och att skapa reservkapacitet vid felfunktioner är bra men det hjälper inte om ett strömvabrott direkt slår ut hela funktionen med en omedelbar bräddning som följd. Mobil reservkraft kan teoretiskt sättas in vid ett strömvabrott men dels tar det avsevärd tid att få ett mobilt aggregat på plats vid Ålstäket, dels kommer pumpstationen i alla händelser inte att prioriteras. Mobil reservkraft är därför ingen lösning på problemet utan det enda rimliga är att redan nu installera fasta elaggregat på denna och efterföljande pumpstationer. Enligt deras mening har man vid bedömningen av riskerna vid bräddningar från Ålstäkets pumpstation lagt alldeles för stor vikt vid den rapport som upprättats av Stockholms vatten. Den är mycket summarisk och innehåller framförallt generella slutsatser om vad som kan tänkas hända vid en bräddning. Det framgår tydligt att ingen specifik information inhämtats om vare sig bräddningsvolymerna eller strömningsförhållandena i Mörtnäsviken. Slutsatserna i rapporten handlar om Torsbyfjärden i sin helhet och inte om deras närmiljö i Mörtnäsviken. Ett betydligt bättre underlag krävs för en korrekt bedömning av de lokala effekterna av en bräddning och därmed också en korrekt bedömning av vilka tekniska lösningar som krävs för att på ett rimligt sätt undvika en negativ miljöpåverkan i viken. De rutiner som Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden ålagt förvaltningen att tillämpa fungerar inte i praktiken. Vid den bräddning som inträffade den 16 juli 2012 var det boende i Ljung som upptäckte att vattnet var förorenat och informerade kommunen om detta. Det var föreningen som fick upplysa förvaltningen om vilka åtgärder kommunen åtagit sig att vidta och trots påpekandet fanns ännu mer än ett dygn efter bräddningen inte någon information på hemsidan eller något anslag vid pumpstationen, trots att utsläppet inträffade mitt i badsäsongen. I övrigt hänvisar föreningen till tidigare inlagor till nämnden.

Nämnden har med anledning av överklagandet beretts tillfälle att yttra sig och därvid framfört i huvudsak följande. Nämnden har gjort bedömningen att det i dagsläget inte finns en teknik som med rimliga medel kan åstadkomma att bräddning från pumpstationer undviks helt och hållet. Anledningen är att bassänger skulle behöva vara orimligt stora för att klara av 100-300 liter/sekund. Permanenta reservkraftverk bedöms i dagsläget inte kostnadsmässigt motiverat i förhållande till miljönyttan bl.a. då reservkraftverk också behövs vid nästföljande stationer för att undvika att enbart förflytta bräddningen till en annan station. Bedömningen angående miljönyttan grundar sig på en inlaga från Stockholm

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

vatten där det framgår att eventuella bräddningstillfällen från stationen i Ålstäket inte kan anses ge några bestående effekter för miljön eller hälsan. Även om inlagan till viss del var av övergripande karaktär ansågs yttrandet, med stöd av Stockholm vattens erfarenhet och expertis, ändå vara en tillräcklig bakgrund för att kunna visa på risker för effekterna för miljön och hälsa. Nämnden har fattat beslutet att ett utökat förebyggande arbete istället ska vara utgångspunkten i dagsläget för att förhindra bräddningar. Detta ska bl.a. ske genom att investeringar görs i ledningsnätet för att undvika inläckage av ovidkommande vatten. Vid pumpstationen i Ålstäket skedde 2010 och 2011 sex av elva antal bräddningar p.g.a. ovidkommande vatten, två skedde p.g.a. strömavbrott och resterande saknar orsaksregistrering. Bräddningar p.g.a. ovidkommande vatten bedöms kunna vara möjliga att bygga bort. Risker för hälsoeffekter finns under och ett tag efter bräddning. Därför har nämnden ansett att information om pågående bräddning är nödvändig och måste vara tydlig och lätt åtkomlig för att hälsoriskerna ska kunna anses beaktad och åtgärdad. Nämnden anser också att mer information om pumpstationers funktion, samt en information och uppföljning gällande kravet på att takvatten inte får kopplas på till spillvattenledningarna kan vara avgörande för att undvika framtida bräddningar som orsakas av ovidkommande vatten. Brister har framkommit i verksamheten efter att beslut togs. Bristerna bestod i att anläggningen i sin helhet inte var slutförd och en bräddning kunde därför ske utan att larmet gick och onödigt mycket avloppsvatten bräddades ut innan åtgärd. När samhällsbyggnadskontoret fick kännedom om bräddningen följdes nämndens beslut och åtgärder gällande larmet har vidtagits. Uppföljande tillsyn har utförts där samhällsbyggnadskontoret har redovisat en reviderad ledningssaneringsplan samt ett reviderat egenkontrollprogram. Händelsen är anmäld som misstanke om miljöbrott.

Ljungs samfällighetsförening har med anledning av vad nämnden anfört beretts tillfälle att yttra sig. Föreningen har därvid i huvudsak framfört följande. Föreningen har information om de volymer orenat avloppsvatten som släppts ut i viken de senaste åren men avstår från att göra en egen bedömning av vilka volymer som kan komma att bräddas i olika scenarier efter det att ytterligare områden framgent anslutits till pumpstationen. Det kan dock konstateras att nämnden själv anger ett möjligt flöde om 300 l/sekund som skäl för att inte ens överväga byggandet av en buffertbassäng. Vid ett strömavbrott liknande det som senast inträffade så sent som i december 2012 blir vid detta flöde den mängd avloppsvatten som hamnar i viken 6 480 000 liter. En sådan volym orenat avloppsvatten kommer att orsaka en väsentlig negativ påverkan på miljön och trivseln i ett tätbefolkat område. I sitt yttrande framhåller kommunen att förebyggande åtgärder vad avser tillflödet till ledningsnätet är huvudinriktningen för att undvika bräddningar från Ålstäkets pumpstation. Det är bra att insatser görs för att minska tillflödet av ovidkommande vatten till ledningsnätet, men som strategi för att förhindra bräddningar från just denna pumpstation saknar dessa helt betydelse eftersom pumparna under 2012 redan uppgraderats för att klara ett mycket större flöde än tidigare. Därmed klarar de rimligen i nuläget även det extra tillskott som uppkommer till följd av omfattande regn och snösmältning. Referenser till bräddningar som inträffat under 2010 och 2011 är därför helt

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

irrelevanta. I nuläget utgör strömavbrott den största risken för att bräddningar ska inträffa vid denna pumpstation. Det är därför en fullt rimlig och inte orealistiskt dyr åtgärd att säkra pumpfunktionen i Ålstäket och efterföljande pumpstationer genom permanenta reservaggregat. Ett alternativ till detta är att efter Ålstäket anlägga en buffertbassäng. Att det i en framtida Extremsituation skulle kunna bli ännu större volymer är enligt deras uppfattning inget giltigt skäl att avstå från att genom en bassäng säkra sig mot mer frekvent uppkommande problem.

Ljungs samfällighetsförening har kompletteringsvis anfört att den utredning som kommunen utfört om vilka ytterligare åtgärder som skulle kunna vidtas ger stöd åt att investeringen i fasta aggregat för reservel är både miljömässigt vetligt och kostnadsmässigt fullt rimligt att vidta. Till yttrandet har en rapport fogats.

Motivering

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 2 kap. 3 § första stycket miljöbalken, MB, ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässigt verksamhet användas bästa möjliga teknik. Av andra stycket framgår att dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

I 2 kap. 7 § första stycket MB föreskrivs bland annat att kraven i 2–6 §§ gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Av 26 kap. 1 § första stycket MB ska tillsynen säkerställa syftet med denna balk och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. I andra stycket första meningen anges att tillsynsmyndigheten för detta ändamål på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning ska kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

Enligt 26 kap. 9 § MB får en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas.

Länsstyrelsens bedömning

En pumpstation för avloppsvatten är inte tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251), MPF. Detsamma gällde enligt den tidigare gällande förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd i sin lydelse vid tidpunkten för nämndens beslut. Det överklagade beslutet får således ses som ett föreläggande enligt 26 kap. 9 § MB.

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

Ålstäkets pumpstation har försetts med tre pumpar. En pump pumpar 130 liter/sekund. I dagsläget är cirka 2600 personer anslutna till pumpstationen. År 2033 beräknas cirka 30 000 personer vara anslutna vilket innebär ett flöde om 7 100 m³/dygn och ett maxflöde om 273 liter/sekund. Hela det dimensionerade flödet beräknas kunna klaras och planen är att en pump alltid ska finnas i reserv. I samband med ombyggnationen ska ledningen fortfarande mynna i Mörtnäsviken men på åtta meters djup, 80 meter ut från strandkanten.

Nämnden har med stöd av ett PM från Stockholm vatten, Hantering av bräddningar vid Stockholm Vatten och synpunkter på bräddningar från Ålstäkets pumpstation, daterat den 19 december 2011 bedömt riskerna för miljö och hälsa vid utsläppspunkten Ålstäket som små. Det är dock fortfarande ett utsläpp som måste beaktas och skyddsåtgärder vidtas.

Klaganden har anfört att PM:et från Stockholm Vatten är mycket summariskt och endast innehåller generella slutsatser om vad som kan hända vid bräddning. Det saknas specifik information om bräddningsvolym och störningsförhållandena i Mörtnäsviken. Ett betydligt bättre underlag behövs för en korrekt bedömning av de lokala effekterna av bräddning och därmed också vilka tekniska lösningar som krävs för att på ett rimligt sätt undvika en negativ miljöpåverkan i viken.

Länsstyrelsen delar klagandens uppfattning att rapporten från Stockholm Vatten förvisso har ett generellt innehåll men trots det ger den en tillräckligt god beskrivning av den aktuella platsen och den omgivande miljön. Länsstyrelsen finner att nämnda rapport tillsammans med vad som i övrigt framkommit i ärendet och vad som anges i beslutet utgör ett tillräckligt underlag för bedömning av de risker som kan uppkomma till följd av bräddning.

Frågan länsstyrelsen härefter har att ta ställning till är om det aktuella föreläggandet är tillräckligt för att kraven i 2 kap. 3 § MB ska anses uppfyllda.

Av nämndens beslut framgår att Värmdö kommuns VA-enhet har driftövervakning dygnet runt samt att det finns en möjlighet att koppla in mobil reservkraft. Denna kopplas dock inte in om andra mer prioriterade anläggningar behöver reservkraften. Vidare framgår att med stöd av ett tydligt egenkontrollprogram ska informationen om att bräddning har skett kunna nå ut på ett effektivt sätt till berörda. Informationen ska finnas tillgänglig på känd plats på hemsidan och för de som passerar ska informationen finnas tillgänglig på platsen för pumpstationen.

Angående frågan om permanent reservkraft vid Ålstäkets pumpstation framgår det att nämnden har bedömt att detta endast kommer skapa problem på andra platser i ledningsnätet. Denna slutsats verifieras i den rapport, Beräkning av kostnader för åtgärder mot bräddningar, daterad den 4 december 2012 som klaganden bifogat till sitt yttrande. Av rapporten framgår att det är relativt få personer anslutna med

Datum
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

självfall direkt till Ålstäkets pumpstation, ca 200 villafastigheter och några mindre verksamheter. Det innebär att vid ett stort strömavbrott som omfattar hela Värmdö kommer begränsade mängder vatten komma till Ålstäket och bräddning kommer att ske på andra ställen. Ett permanent reservkraftverk skulle kunna placeras i Ålstäket. Detta skulle dock kräva en att en ny byggnad byggs för att rymma reservkraftverk inklusive bränsletank och avledning av avgaser. Totalt skulle det innebära en kostnad om 500 000 kr. I de situationer som kommunen drabbas av ett större strömavbrott är det troligt att även pumpstationerna i Mölnviken och Tjustvik står utan ström. Vid stationen i Tjustvik finns en gammal bassäng som fungerar som bräddmagasin och klarar flera timmar utebliven drift. Vid Mölnviksviken kommer ett större strömavbrott att leda till bräddningar, förutsatt att vatten pumpas dit från Ålstäket. Även för Mölnviksviken krävs att en ny byggnad uppförs för att rymma ett reservkraftverk. Detta måste dessutom vara större än vid Ålstäket då pumparna i Mölnviksviken har en högre effekt. Totalt bedöms ett reservkraftverk med tillhörande byggnad i Mölnviksviken kosta 600 000 kronor. En lösning med reservkraft hela vägen från Ålstäket till Tjustvik bedöms kosta 1 100 000 kronor.

I fråga om bräddmagasin framgår av ovan nämnda rapport att ett bräddmagasin inte bedöms vara ett realistiskt alternativ med tanke på den storlek som skulle krävas för att magasinet skulle göra någon nytta vid ett haveri. Ett mindre magasin skulle kunna byggas, som klarar av en mindre del av flödet, men bräddningar skulle då ske så fort magasinet fylls. Den sammanlagda kostnaden för ett bräddmagasin bedöms bli minst 6 miljoner kronor, beroende på kostnaden för markintränet. En filtrering skulle enligt ovan nämnda rapport innebära att det fastnar och bräddar vid sidan om. En förlängning av utloppsledningen skulle bli orimligt kostsam i relation till riskerna för miljö och hälsa.

Länsstyrelsen finner mot bakgrund av ovanstående, med särskild hänsyn tagen till att det i dagsläget i förhållande till pumpstationens kapacitet är relativt få fastigheter anslutna och att stationen är anpassad till en stor ökning av antalet anslutna fastigheter, att det föreläggande som nämnden har beslutat om för närvarande får anses vara tillräckligt. Vid en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § MB finns det därför enligt länsstyrelsens mening inte skäl att ställa ytterligare krav. Vad klaganden i övrigt anfört föranleder inte någon annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

Länsstyrelsen kan därutöver konstatera att Hemmesta avloppsanläggning bedrivs med ett tillstånd från miljöprövningsdelegationen den 7 januari 2003. Den nu aktuella pumpstationen synes ingå i den verksamheten. För det fall den nu anmälda ändringen ska betraktas som en ändring av den tillståndsgivna verksamheten finner Länsstyrelsen att den varken innebär en sådan verksamhet som är tillståndspliktig enligt 2-32 kap. MPF eller innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma på ett sådant sätt att tillstånd krävs enligt 1 kap. 4 § MPF.

Datum .
2014-12-15

Beteckning
5051-29131-2012

Länsstyrelsen noterar även att det för närvarande pågår en tillståndsprövning av ledningsnätet i Värmdö kommun. Denna prövning kommer att innefatta en helhetsbedömning av hela nätets miljöpåverkan vilken kan komma att omfatta vilka risk- och åtgärdsanalyser som ska göras, vilka regn som det ska dimensioneras för och om det vid en helhetssyn kan anses lämpligare att brädda vid någon annan station.

Länsstyrelsen får avslutningsvis påpeka att vid återkommande bräddningar eller i andra fall av upplevda olägenheter kan anmälan göras till nämnden som har att hantera dessa frågor inom ramen för sin roll som tillsynsmyndighet.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen, Nacka tingsrätt, enligt bilaga.

Beslut i detta ärende har fattats av länsassessor Jörgen Warstrand. Föredragande har varit länsassessor Anna Ahrling. I handläggningen av ärendet har deltagit miljöhandläggaren Kerstin Rosén Nilsson.

Jörgen Warstrand

Anna Ahrling

Kopia till: Värmdö kommun

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.